

Motion till riksdagen 2025/26:3433

av **Rebecka Le Moine (MP)**

Skydd av Vätterns vatten

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skydda Vätterns vatten genom ett överordnat riksintresse och se till att krav på tillräckliga vattenskyddsområden införs, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska tillse att sanering av Försvarmaktens förorenade områden inklusive Karlsborgs flygplats kan ske och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska prioritera forskning, utveckling och genomförande av tekniker för rening av PFAS från mark och vatten i sin kommande forskningsproposition och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Överordnat riksintresse

Vättern är till ytan den fjärde största sjön inom EU. Vätterns klara, näringsfattiga och kalla vatten skapar ett unikt ekosystem. På grund av stort djup och litet tillrinningsområde har Vättern en extremt lång omsättningstid, ca 60 år. Av denna anledning är sjön extra känslig för störningar från olika källor.

Som råvattentäkt har Vättern ett mycket stort ekonomiskt värde. Utmärkt dricksvatten kan produceras med enkel och billig reningsteknik. Dricksvatten av god kvalitet är en förutsättning för liv och ett väl fungerande samhälle. För politiken är det därför ett grundläggande ansvar att se till att långsiktigt säkra en trygg tillgång till dricksvatten som inte är förorenat. För kommande generationers skull bör Vätterns vatten skyddas av ett överordnat riksintresse. Detta är en åsikt som delas inte minst av alla de lokalt boende, där engagemanget för att skydda Vättern växer för var dag som går.

Vättern hyser såväl natur- och miljömässiga som samhällsviktiga värden och är därför skyddad av fyra riksintressen enligt miljöbalken – friluftsliv, fiske, natur och kulturmiljö. Det finns flera naturreservat i området och Östra Vätterbranterna är biosfärområde under Unesco, en utmärkelse som ställer krav på långsiktigt hållbar samhällsutveckling. Vättern har också skydd som dricksvattentäkt, och dessutom är Vättern i sin helhet ett Natura 2000-område och en del av EU:s nätverk av skyddade områden.

Vättern försörjer redan idag över en kvarts miljon människor med dricksvatten, och fem kommuner med Örebro i spetsen planerar att också ta vatten ur sjön. Från Örebro är det självfall ner till Mälardalen. Om havsnivån stiger och ger upphov till saltvatteninträngning i Mälaren kan Vättern utgöra en alternativ dricksvattenkälla också för huvudstaden. Även kommuner i Småland söder om Jönköping undersöker möjligheten att ta sitt dricksvatten från Vättern. Linköping och delvis även Norrköping är beroende av att rent vatten rinner ut ur Vättern via Motala ström.

Även från europeiska kontinenten tittar man på Vättern som möjlig framtida dricksvattentäkt. För kommande generationers skull bör Vätterns vatten skyddas av ett överordnat riksintresse.

Sanera PFAS

PFAS är ett av de allra värsta miljögifterna och utgör ett allvarligt hot mot vår hälsa. Det kan försämra fertiliteten, påverka hjärnans utveckling, orsaka fosterskador och cancer och en mängd andra sjukdomar. Barn är särskilt känsliga. En undersökning visade nyligen att svenska ungdomar har högst halt PFAS i blodet bland ungdomar i hela EU. PFAS har bred användning i samhället och är en beståndsdel i brandsläckningsmedel som använts av försvaret i årtal. Giftet finns i marken i anslutning till försvarets flygplatser och läcker ut i våra sjöar och dricksvattentäkter.

Karlsborgs flygplats är en av de mest förorenade platserna i Europa och innehåller halter av PFAS som är miljontals gånger högre än fastställda gränsvärden. Innan vatten börjar ledas bort från flygplatsen, som i dagsläget till stor del befinner sig på sankmark, bör själva marken saneras.

Forskning och utveckling kring metoder för rening

Det finns idag flera olika metoder för rening av PFAS, men ingen av dem är validerad. En riktigt hög nivå av rening kan vara tekniskt komplicerad och kosta mycket pengar. Samtidigt är rent vatten en ovärderlig resurs. Försvarmaktens lista över PFAS-förorenade områden innehåller ett sjuttiototal platser. Därmed finns det ett stort behov framöver att utveckla metoderna för rening. För att utveckla metoderna kring PFAS-rening behöver regeringen därför prioritera forskning, utveckling och genomförande av tekniker för rening av PFAS från mark och vatten i sin kommande forskningsproposition.

Rebecka Le Moine (MP)